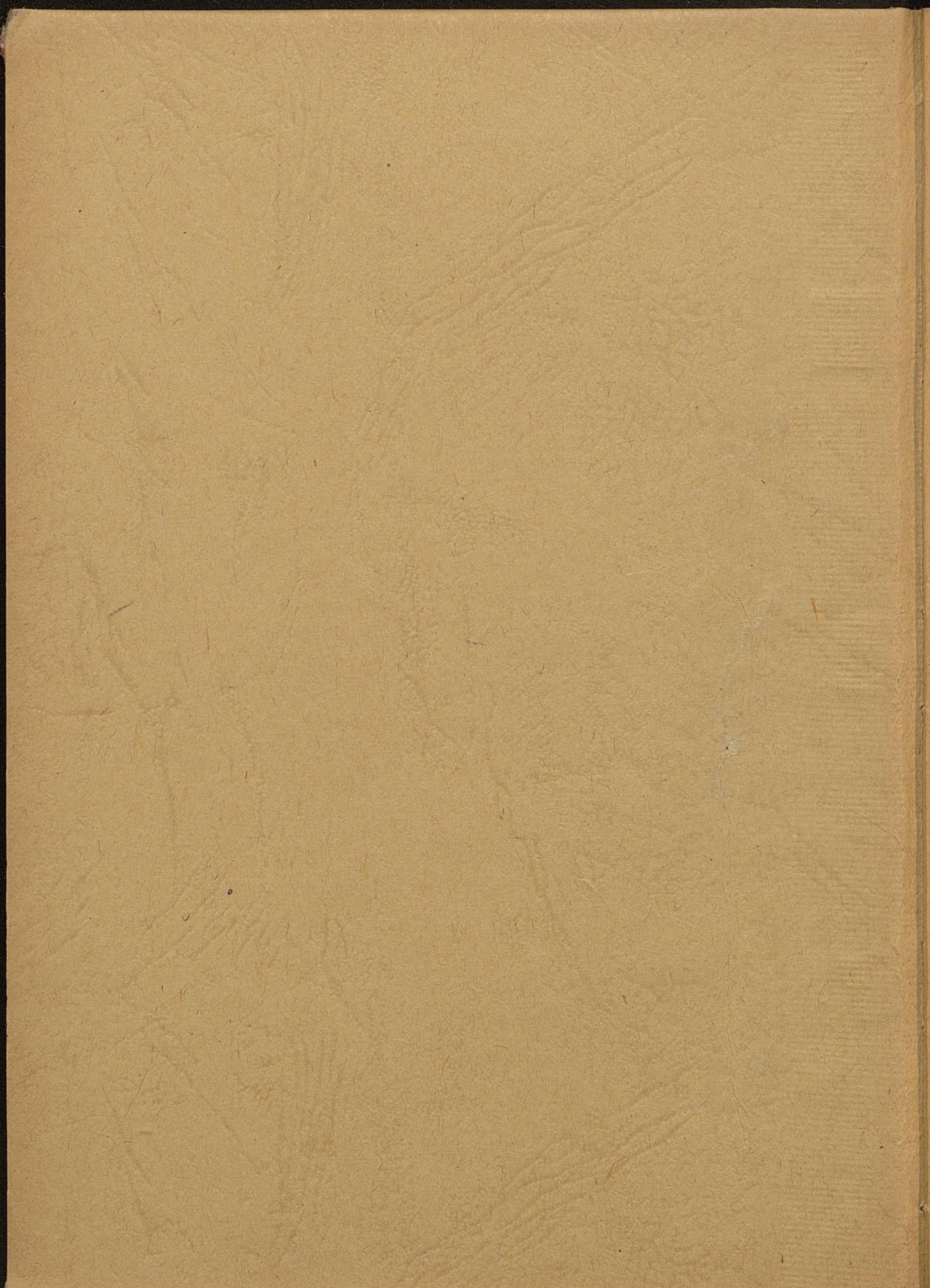

TÄZE
DURM bSA

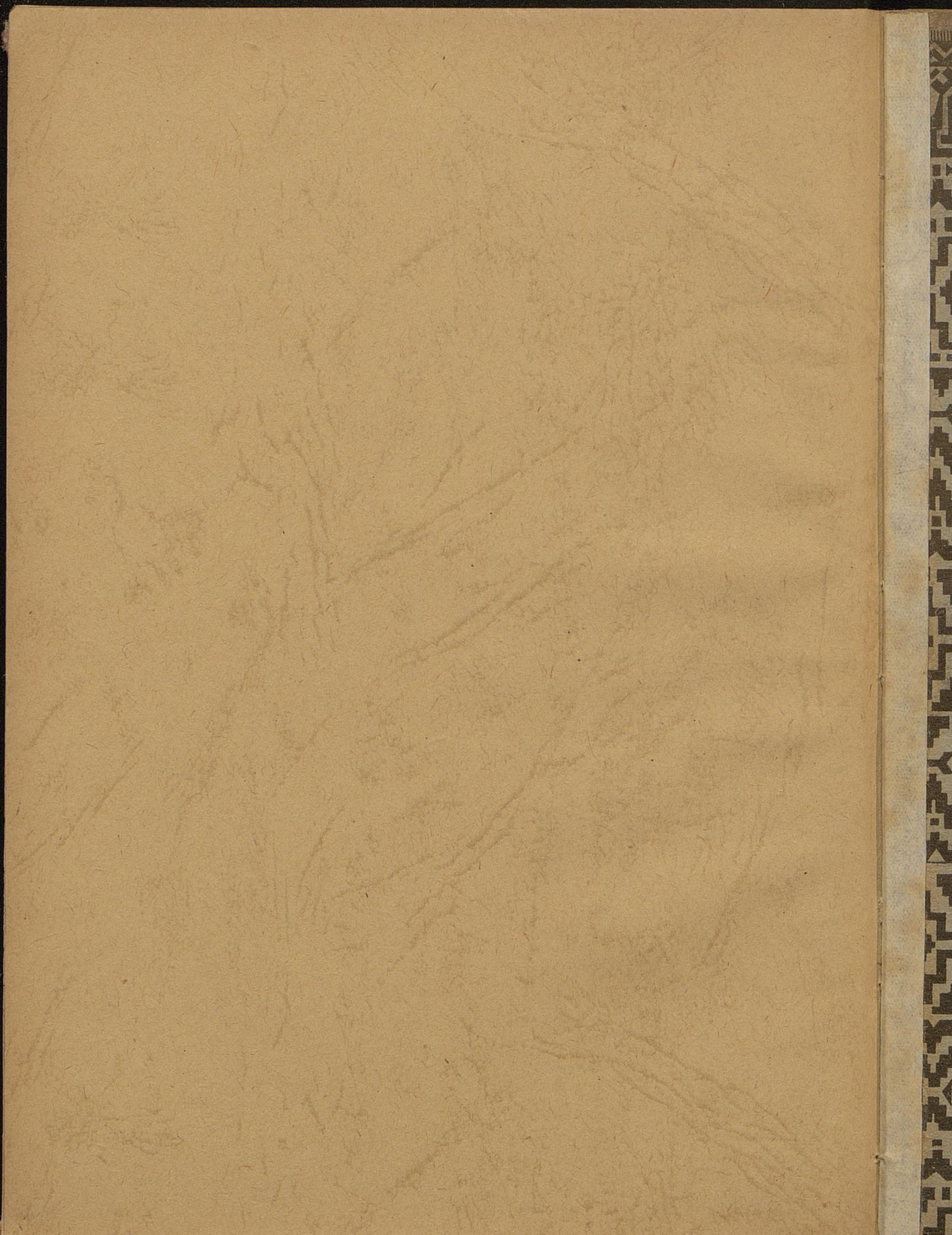
Ašchabad

1930

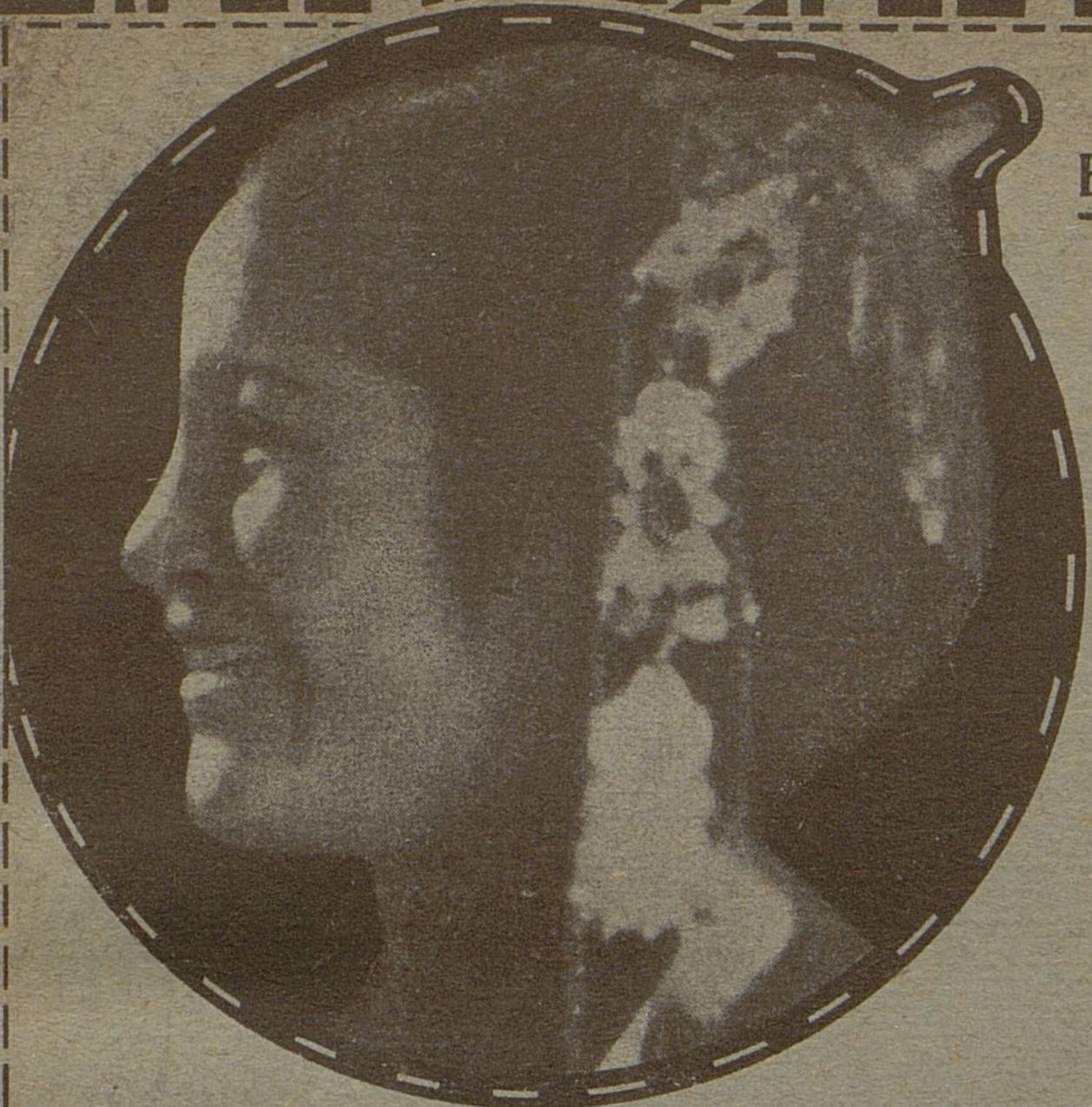
Fan
2500

B. KERBAABAÝF.

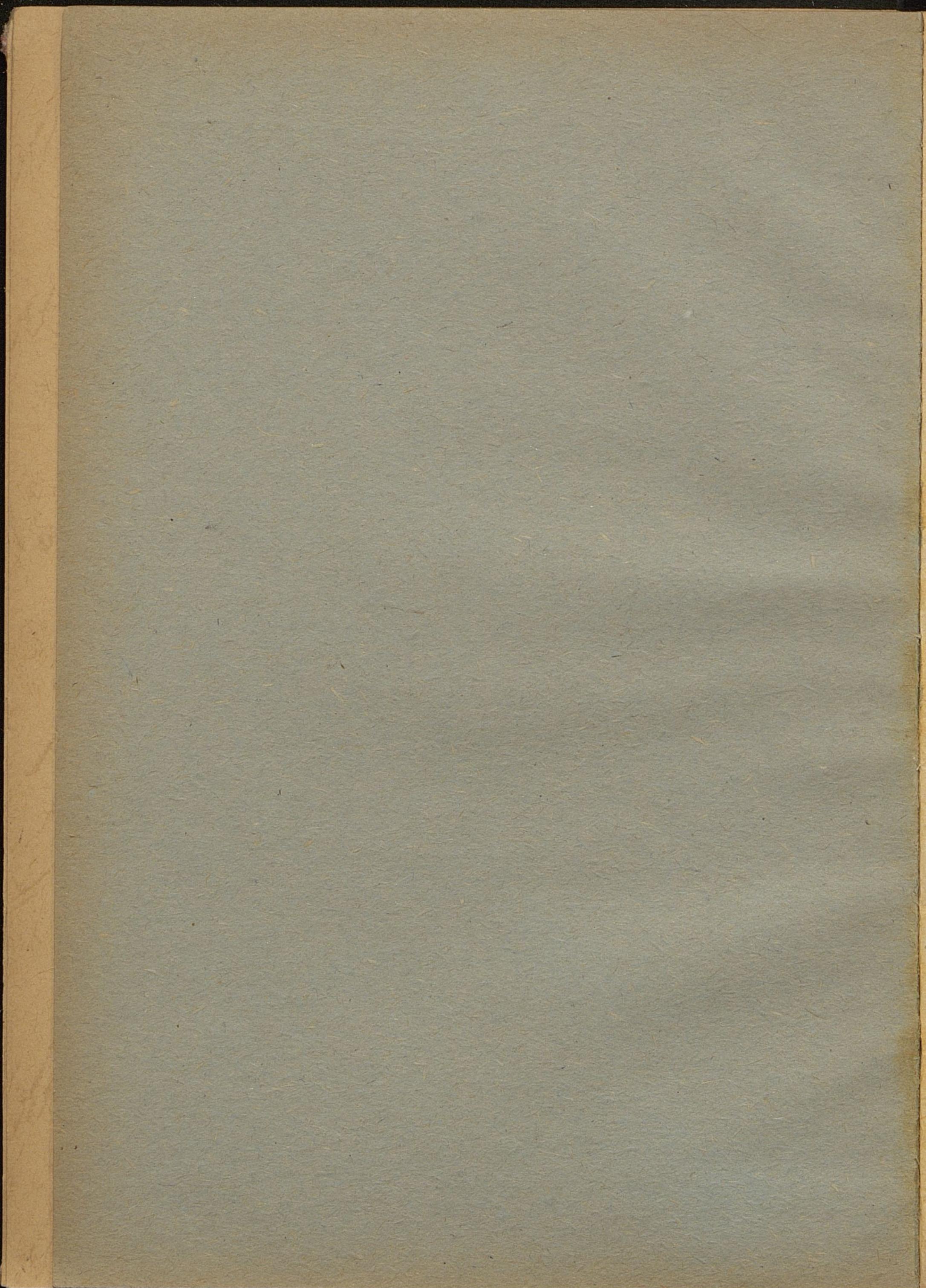

ТӘZE DURMЬША

POJEMA

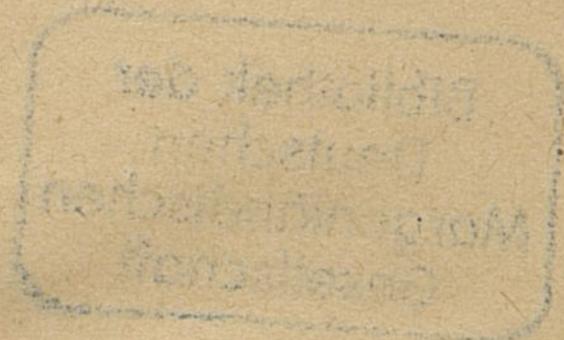
TKMENISTAAN DEVLET NEŞRIJAATY
AŞQABAAT 1930

Birleşin, bytiin jer jyzinin, jooqsıllar!

B. KERBAABAJYF

1131/432

TƏZE DURMЬŞA

POJEMA

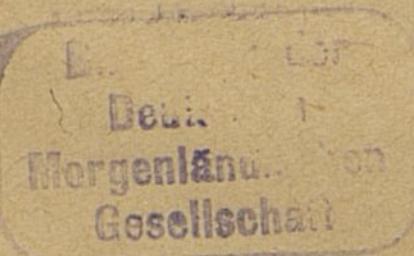
TÝRKMENISTAAN DEVLET NEŞRIJAAT
AŞQABAAT
1930

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft

Fan 2500

Tyrkmenistaan Devlet Neşrijaatъпъң
Basmahaanasynda вазылдь
Tyrkmenliit № 403.
Вазылан саанъ 5000.
Zaqaaaz № 997.

I

Devraan syren toqsan gyn—
Qьşып qara gynleri,
Biir-biirinin ьъзьндан—
Gitdi gөriң munlarъ.

Don cөzilip qaar erәp,
Aqдь dooلىр çulgeler,
Çaar-poovыrlar dooldыръ,
Aaşдь ulqam-ulqalar.

Gөek jyzinde bulьtlar,
Her gyn ciisnәp, съваарлаap,
Dumъ duuşa jaldыrът,
Jaqdь jaqъş, gөek gyrlәp.

Gynde-gyn aaşa jaqtыr,
Jaqър jeri cyjretdi,
Her hiiл otып toxтmyп,
Jer jyzinde gөegertdi.

Gөrik-gөrmekden ajryльр,
Sьыrdыт qaalan aqасlar,
Jaaşыл renden bezenip,
Бşqыnda sajratdь quşlar.

Çymle çahaan gөek evsip,
Kөр sevgili jaaz съqдь,
Sьjryldь-da bulьtlar,
Gyneş jьlqыrър baqдь.

Baaqlar jaaşyl pyrendi,
Parlaap асылдь gyller,
Bu gerniše kejp edip,
„Çaq-Çaq“ urjaar bilbiller.

Mejdaanlarың gөek otъ,
Jel degende qaalpylaap,
Qoյ jaaşyl-aal rengi,
Evşin atjaar jalpylaap.

Qulan, kejik, tavşanlar,
Boz mejdaanda вөкчекләр,
Тевиiqatdan saatlanjaar,
Jaazъң mevsimin saqlaap.

Avnъq iiri-mөөçekler,
Съфыр jerin jyzine,
Gөzelliже виисапър,
Gyrleşjər өөз-өөзине.

Ulъ-kici hajvaanlar,
Qьşdan съфыр jaazlyjaalar,
Kөне tyjlerin dysirip,
Kejiplerini saazlyjaalar.

Raazъльяғып dujdyrjaar,
Avlaq-quzъ mөleşip,
Biir-biirini jalaşjaar,
Sъфыр gөle moolaşyp.

Patyrdыqlaap ojып edip,
Gezjər toorym-kөөшekler,
Taasançyraap tajcanaq,
Çyzzънлаşjaar eşekler.

Gyjzlik ekini dajhaanъп,
Majsaaボльп gөek evsjər,
Biir-biirine huçuv edip,
Belli gyn-gynden өsjər.

Cөлде gezjən copanlar,
Ajдым ajdъjaar-saaz сальр,
Kejiplerini kөklejәler,
Jaazdan jeten paaj альр.

Topar-topar oqlanlar,
Juva, jelmik cөplijәler,
Gөөкден dojъr gyrlesip,
Baatъ-baatъ kepljәler.

* * *

Aadam halqъ gyjz; qьşып,
Edip qатып endиise,
Jetseklik bir jaaza dijip,
Arzuv edjөr hemiise.

Şunьq ycin şu gynler.
Şaatъqda baar ьnsaanlar,
Iki ycden viirigip,
Gezjөr kejp edip anlar.

Sejle gezjən aadamdan,
Baaqlarыq vaarъ dooљ,
Qajoљ, qussa-qamlardan,
Cigit jaalçaq jooq jaalъ.

II

Hajvaan ьnsaan vaarъsъ,
Çaanъ-çaandaar cemende,
Saatъq bilen jaasjaarlar,
Baaqda, dyzde, cemende.

Emma veli bir Gøzel,
Gør nømøni pikir edjær,
Saatlaap bilmøn gevnnini,
Myn hiili ooja gidjær.

Døert tørimin icinde,
Qara gøzi qaarъqър,
Dyjrelşdirip el iişin,
Съqjaar øjden daarъqър.

Өjin qapdalna jazър,
„Ooçaq-ваşъ“ dyşegin,
Emaaj bilen otъrър,
Baarlajaar avpъq-uşaçъп.

Horaz jaalъ qыzarър,
Egnindøki keteni,
Qajtadan bir qaradjaar,
Teverekden øteni.

Qыzъl qırva qotəzълъ,
Taxja gejen başъна,
„El quş“ otъrъşып edip,
Başlajaar keşte iişine.

Başdan съдан qoşa sac,
„Noqta“ jańń өөрлип,
Iki egninin өңинде,
Jylaan jańń dyjrilip.

* * *

Elindəki keşteden,
Qaldyrda başыпь,
Bir „ooj“ bilen qaradă,
Teveregin daşыпь.

Cymip pikir kөөліне,
Aldă elin iisinden,
Barmaqыпь ағзына,
Salda qorqmaan-diişinden.

Aajdan aajdyң aaq jyzi,
Durdыңса qaamaşыр,
Gөr nəmənin pikirine—
Batdă qaalda colaşыр.

—Çaanı-çaanlar saat eken,
Munyң başы ajlañ jaar,
Tykeniksiz ooj edip
Gelçek durmışып oojlajaar.

Өmir-durmışып юолып,
Dyzetməniң zamaап—
Gelinene aanjaar-da,
Edjər үль tamaап...

III

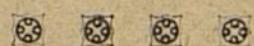
Nazar edip bir jere,
Kirpigini qaaldyrmaan,
Uzaq zamaan oojlandy,
Geljen gidjeni gormen.

Elindeki kestesin,
Etmedi de taşladı,
Birdenkə-de el-iisitı
Dyjrleşdirip başladı.

Emaaj bilen qaldı-da,
El quş jaalı vaqcaqlaap,
Teveregin qaradı,
Jyrek islejənini jooqlaap.

Juvaş-juvaş sallanıp,
Giirdi oje eglenmən,
Saldı „kestesin“ toorvaa,
Birçik jyləqyrıp, gultən.

Hiic bir kime dujdırmaan,
Qaaqız-qatın sepini,
Arqasına kyjzesin—
Aldı, aajlaap jypini.

IV

Өjden съфър uqradъ,
Suva tarap doqrylaap,
Kim ycin-dir qaranjaar....
Cendaan өксе оғылаап.

Aqram salmaan hiic jere,
Эүмән-әтлијәр әдимин,
Гөз quvançын гөрмән son!..
Aljaar үльдан demin.

Suva варър kyjzesin,
Nenen-nicik dooldyrdъ,
Iki el bilen baat berip—
Arqasьna qaldyrdъ.

Qamъn, kyjzен aqratъ,
Aqram berip дъызына,
Jamaşqaandan dolapър,
Qajytdъ, durmaan ьызына.

Aaraam qaraаrъ jetmәn,
Gөzel gөvini daarъфър,
Уmez alдъ өnini,
Qara gөzi qaаръфър.

Depesinden der iinip,
Daавапына съыгъqdъ,
— А ғызы! қаапың saq-ть? dijip,
Enesi өninden съqdъ.

Kyjzesini dysirip,
Çavaavъпь qajtarmaan,
Dyjve gecip tyk dyşdi,
Ajaq ystinde durmaan.

Nəme boldъ sana dijip,
Soorasada enesi,
Qatъп laajъna batър,
Qaalдъ съqarmaan sesi.

V

Tikenekləp endaamъ,
Depe sась dyjrigip,
Qaapъ qъzър at capjaar,
Ondan ona sъyгъфър.

Tykeniksiz ooj edip,
Өөз jaapъndan өөзине
Асылмаз-тъ ваhtым? dijip,
Jaaş dooldырър гөзине:

Gevnim baaqlaap bir sona,
Мъдаам jaat edip gezip,
Jыль jete derdini,
Cekdim өөзиме дөзип.

Ozal meni sөjjərdi,
Biir-biirimiz haalaşdъq,
Jekeçe gyn ojnaşыр,
Соңа jerde daalaşdъq.

Iki cәkce bir jerde,
Dorva-doqrъ jyzleşip,
Alma-barmaapъ jaatlaap,
Oqryп-oqryп sөzleşip.

Almaqсы-dъ şol meni,
Cemin jaqdajын тарър,
Ajгылышdъq hoşlaşыр
Biiri-biirimiz өри !...

Oquvъna havъqър,
Gitdi съфър оовадан,
Iilden utanap вольр,
Qaaldыт men iiши qajdan.

Acacaana sөz ajdър,
Alър bilmedi meni,
Gel qacаль, gideли,
Ekidejin men seni.

Dijsede men etmedim...
Aqmaq ekenim өөзим,
Jыль jete qaan аағлајаар.
Jaашып dөkip шу гөзим!...

**

Ruqsat альр oquvdan,
Gelip-dir dijip eşitdim,
Ondan-mundan sooraqlaap,
Gelen taxqъфъна jetdim.

Sooramaaqa haальтъ,
Nәме ycin jaапъта,
Dyjnden вәri gelmedi,
Azaar berdi қаапъта.

— Jaa gelmәge cekinip...
— Jaa utanър iillerden...
— Jaa jaadьndan съqardъ...
— Jaa gevini dөendi menden!!?

— Jaa-da баşqa viirini
Alan-dыr ol o jaanda...
Sevәr nәme gelmedi?!
Үnçi-azaar qojдъ қаанда!

Aсылмаса ши ваqтът,
Vaax! nә edejin men ejsem?!
Bir gelsedi jaапъта!
Derdim-azaarыт diisem;

— Tanalmajaan jaat jerdən,
Qudacсыъqa geljəler,
At tezegin quuratmaan,
Gynde habar aljaalar.

Ataam-aaqambaarçasay,
Raazыъып bildirjər,
Enem mana maaquullaap,
Bu habarъ dujdyrjaar.

Jyzden-jyzden bahaapъ,
Saanaap-saanaap alçaqlar,
Men раզъыгъ tykgerdip,
Palaas icine salçaqlar.

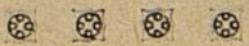
Nə hiili zaat barçaqът,
Men bilmejən gərmən-dirin,
Haalъn-ahvaalъn bilip,
Bir oobada jərmən-dirin.

Den-duuşボльр ваqътma,
Kemaallъ zaat bolaajsa?
Gəzim bilen gərsem-dim,
Ənirti bir geləjse!

Bir bet asыл piis BOLSA,
Getiir başyma bir hen,
Gynde tersleşip urş,
Daat gynime şondan son!..

* * *

— Jooq! jooq! — o bolmaz..
Men əəzimi satdýrman!
Derdim alaçym ijip,
Giderin men munda durmaan!

VI

Emaaj bilen qaldyrdb
Qalmaaz aftyq vaşyp,
Gəzin aṣyr qarad,br/>Teveregin-daşyp.

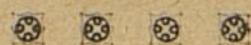
Əjin içi solarq,br/>Hiic bir kimse qaalmaan-dyr,
Saqyr gidip enesi,
Giden jerinden gelmən-dir.

Qarançaqlaap iışikden,
Onjaançada bir ajaal,
Salaam berip iceri,
Giirdi, etmedi hajal.

Gəzi dyşen son tına,
Alla nicigli birden,
Gevresini qaldyrdb
Qajqyv-qamlı jerden.

Jiti-jiti seretdi,
Hırgydaar bir gəz bilen,
Düidi: gel-de gec təore,
Mylaajymça söz bilen.

Nəzik nepiis el bilen,
Şıraqsdyrqp zylpini,
Kim-digini sajqarmaan,
Tapmadb ajytçaq kepini.

VII

Hemiişede ви аjaәl,
Ikisinin kepini;
Jetirjər-di вiir-вiirine,
Iil dujtyjaardъ sepini.

Jene-de bir səz bilen,
Geldi тиpъn jaapъna,
Өөzin bir aaz ыraaslaap,
Aaraam giirdi çaatpъna:

—Gören eşiden zaadъңь,
Ajyt basым jer-ve-jer
Çaatpъ saq-тъ, nәme iislejər?
—Sevgiliimden habar ver.

—Diidi jaaryң oquvdan
Ruqsat alyp gelip-dir,
Diidaarъң gөrmәge
Kөpden muştaaq воър-dyr.

—Gelen BOLSA nәme ycin—
Bir jaapъma gelmedi
Jыль jete derdini
Cekjәnimi bilmedi.

—Gelçek senin jaapъna,
Emma veliin cekinjər,
Kөpden bәri gөz tikip,
Gөrmәnine өkinjər.

—Нәмә diidi вазынçaq,
Аахъыг сөzin ajda gөr,
Ataam-enəm gelmənкə,
Tiiztək bolda qaj ıa gөr.

—Doqrь gelip pul verip,
Alъp bilçek dəl seni,
Raazъytъsъn qacmaaqa?
Bil dijip iiberdi meni.

—Kəşki meni sevdigim,
Oqrynp alъp qacsa-dъ,
Ataam-enem, aaqamdan,
Aaramtъzъ acsa-dъ!!...

—Jaat iilden bir хъгъдаар
Geljər şu vaqъt sөz ajdъr,
Maal kesdirmən sehedin,
Belledi, gitdi qajdъr.

Den-duuşt-mъ хъгъдаар,,
Hiic gelmejərlər parxъna,
Salqъt salarbs şunca dijip
Baat berjərlər pъrxъna.

Bazaar quraap ysdimde,
Həkmaan meni satçaqlar,
Qalыq alъp qapъymat,
Maaldaarボльшой jatçaqlar...

Alçaq boljaan kim eken,
Əmrime birl gərmən-dirin,
Baraajsamđm şonə dijip—
Hiic vaqt gevin bermən-dirin.

Erte-de jaa biiri gyn
Həkmaan biljən gelerler,
Cekeleşip pъrxъnda,
Sevdaa edip alarlar.

Gelin альсыпь уорадыр,
At ваşсыпь атаарлар,
„Bar, аалыңың һақ ассып“
Dijip ensəmden itərlər,

Ekiderler iideklər,
Puqtta вүгəр ваşты
Dyje ysdinde tykgerdip,
Qaavaap алър дашты.

Giin jalancыт daaralър,
Alar dynjəni уmez,
Itler aaqlaap gynime,
Gəzim jaşъ керемез...

Ajyt arzтын jaагъта,
Menin daadъта jetsin,
Giiçе qасыр gitmənin
Tiizrək cəresin etsin.

*
* *

Kep gezdirjəp ви gelin;
Turçaq воър дөвсүпър,
Jyreginden сыздыгър,
Ileri ileri obsypър:

— „Аоър haальц jaагъца,
Məlim edejin“ dijip ajtdъ,
„Qajoъ etmesen شاаптм!“ dijip
Gevinlik berip qjytdъ.

VIII

Jekeçe өөзи bir өjde
Derdi jyregine dysip,
Durмьшьндан zejrendi,
Jyregine oot dysip....

Qаjoрь, çamъп eseri,
Mәlim boldь jyzinde,
Qъыпансъндан bulдbraap,
Jaaş gөrindi гөzinde.

Qaагъqdыгър gөzini,
Qapaa tarap seretdi,
Niireden-dir?-alnasaap,
Enesi gelip jetdi.

Jenin tutыр jyzine,
Gөz-jyzini sypirdi.
Şeke dysip enesi,
Doqъrь durыр кер urdь.

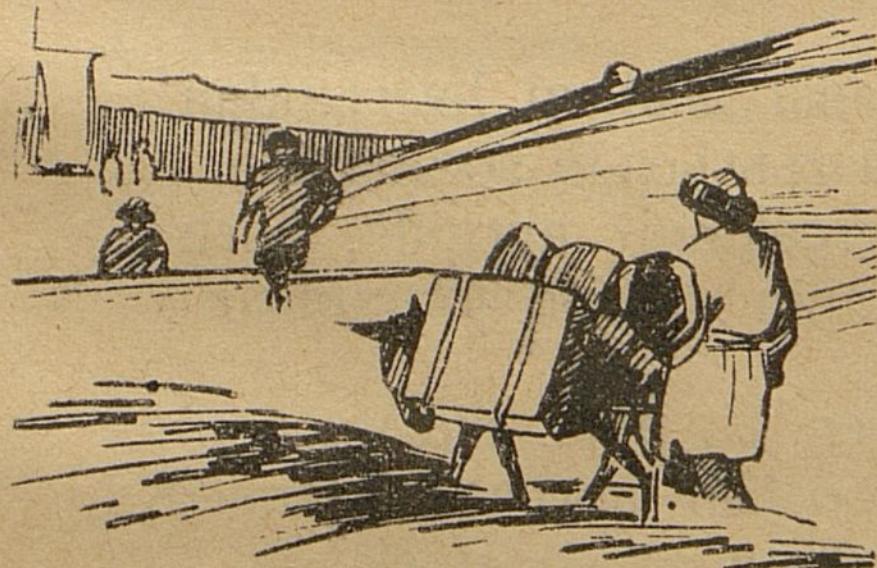
-- Nәme boldь qъyz sана,
Jyzin, гөziң neneңsi?
Sана nәme çын urdь,
Şu gyn bolşып bir gensi?!

Saq-mьsъп dijip soorasam,
Çavaap bermәn sөzime,
Tykge dysip qъышардып,
Doqъrь baqmaan jyzime.

Saagъ сътоьт аафагър,
Jyzin qaань қасър-дър.
Qaabıqlarып jellenip—
Gөzin nuvъ өсип-dir.

Dөлгөдин-ми joqsам,
Aaraam qaraарып jetmәn?
Jeldirgedinmi kejgim
Derdin-azaарып аյтмаан.

Аյт enenden cekintәn,
Nәme sen'н jetmezin?
Nә hiil ynçi-қатып ваар?
Nicigli gyn өтmezin?!

IX

Çooşыр gelip qajraatъ,
Mese məlim jyzinde,
Solqып rengi қызарър,
Ootlar ojnaap гөзинде:

— Sooran boljaasың еçe,
Bilmejən jaalъ azaагым?
Satçaqsыңыз ви gyn erte,
Gizliin quraap baazarым.

Geljənleri qajtarmaan,
Geli berin diidiniz,
Iterməge jensəmden,
Myvessaa siz qojdьңыз!

Habar almaan haalъmdan,
Raazъыңың sooramaan,
Berçeksiniz byrgide, (jыртъсы)
Menin daşым qorramaan.

Men bir eçıiz viicäre,
Hoostaar bolçaq siz maça,
Qajta zoorlyq etçek siz,
Ajdjaan derdim men sanal...

* * *

Hajalçыratçaqボルър,
Taasançыраап enesi,
Diidi puqta-berk səzler,
Zaat qaaldырмаан dijesi...

— А, қызың утансын хаяаң,
Жооғ-тың сениң ваяңда?
Ата-енә ынаптыяаң,
Баар-тың деңін дүиșьда?!

Атаң-енен таақиулаар.
Берек деңін-дүиșьца,
Іілден утанс хаяа ет,
Аjlана гөр һиүшьца.

*
* *

Гөзел жызы гөзелин,
Хем қыздарды бозарды.
Тікенекләр endaаты,
Демін хассылдаар урды:

— Мaaquul biliñ-haa bilmen,
Men eezimi satdýrman!
Berseniz hem zoor edip,
Şonda вагър мен durman!

Даңғылсаңда çehennem,
Ақыньтың-һиүшьтың,
Haal аапты бармасам,
Urарып jere ваяңты..

*
* *

Аағлатыраар enesi,
Тұтдың қызың elini,
Indi вір сөз аյтмајып d jip,
Диіследи eez dilini.

X

Uzaq giiče vi gəzei,
Irkilmedi jatmadъ,
Dan atъпсаа pikir edip,
Anъrsъна jetmedi.

Dan horazъ qъvoqъrdъ,
Turъп dijip dan atdъ,
Turaјп-turaјп dijende,
Uuqaa gitdi-de jatdъ.

Dyjşinde gərdi əəzin,
Cuqъr qujaa dyşip-dir,
Jъlaan, icjaan-azdarhaa,
Teveregine yjşip-dir.

Aoqъп асър azdarhaa,
Hajvat atjaar avsъппър,
Tavlam-tavlam dyjririp,
Kә jazыljaar qовsъппър.

Qacaјп diise mejdaan dәi,
Съqmaaqa jooq meçaalъ,
Qaalдъ gəzin delmirdip,
Jeten jaalъ açalъ.

Cekdi demine azdarhaa,
Idirdedip vi qъьзъ,
Tutdъ elin daldalaap,
Qaansъz aaq juuxaa jyzi.

Bu haalatda joqardan,
Bir zaat sallanyp geldi,
Məkəm jaryşyp jypden,
Vaaj cekin! dijip saraldy.

Jyp cekildi joqardan,
Сыңдың қијың даңына,
Өөзин бир ааз ырааслаап,
Geldi ақыл-хүүшьна.

Onjaancada enesi:
— А ғызы, о'аан, дурсана!
Bulanmaanqaa қијыпнан—
Suvъ вазыт barsana!—

Dijen səzi quilaqъна,
Degdi turdъ tisginip,
Альп үлдән demin —
Baqdbъ vejlesin dœenip.

Dynjə jyzi jaqtılyr,
Namaaz vaqtъ gelip-dir,
Serce-perce cyrlesip,
Qaaj-qajmalashq воър-дър.

Derrev turyp otyrър,
Teveregin qarandъ,
Noqta jaalъ saclarын,
Hasyr-husyr darandъ.

Gitdi suva eglenmən,
Barjaar cymip hъjaala,
Suv başında sataşdy,
Kep gezdirjən ajaala.

Qiјың başında başqa,
Baardъ jene suv aljaan.
Teverekden gərinjər,
Gidip bar aan hem geljən.

XI.

Kep gezdirjən ajaala,
Aqyr haalyn ajylmaaqa,
Islesede bolmadъ,
Taajyñlandъ qajylmaaqa.

Diiçek boldъ dur enfek,
Diimən dilin diişledi,
Kinaajalaap sýrryńь,
Dujdýrmaaqa başladъ:

— Jaadında-mъ gelneçe?
Ol gyn „miis çaan“ díləp-din!
Boş dəl dísek-bosaanda —
Havar beregər dijipdin!

Bizə şu gyn boşadjaas,
Aqşam gelde əkidəj,
lile dujdýrmaan əəzin,
Gelip aldaçq qajdaaj!

Xýrъdaarъ kən „opъп“,
Her gyn sooraap geljən vaar,
Menden hiic habar tutmaan,
Eçem daqъdan diljən vaar.

Eger şu gyn aqşam gelsen,
Ənirdersin alarsың,
Bejevbaar əvməzlik etsen,
Hökmaan sonъna qaalarsың!

— Jaqşy ajytdyn kejigim,
Dervaajys gerekdi „mana“,
Berməveri hiic kime,
Puqtta tabşyrjaan saña.

Baran vaqtym өөзине,
„Geldim“ dijip ajdaryn,
lile dujdyrtaan варър,
Qoltقاqъта альр qajdaryn.

*
* *

Kinajaalaap səzlerin,
Biir-Biirine ajytdylar,
Vaadalaşyp aqşamъ,
Өjlerine qajytdylar.

XII.

Dynjə jyzi paraahat,
Gœegin jyzinde kir jooq.
Aadatypca doqdь gyn,
Onda ynçi, pikir jooq.

Tegelenip qъzarър,
Өөз kejpine qalryldaap.
Kem-kem qazър joqarъ,
Şehle sacdь jalryldaap.

Joolaqсылаř atlanър,
Ejlək-bejlək gidjeler,
Kimler syrjər sъqынь,
Kimler dyjə iidjeler...

Gœegin jyzi aaqarър,
Bara-bara jaqtыldь,
Qъzdb dynjə baazarъ,
Gynde quştъqa qaldь.

Өjин төринде гөzel,
El iişine gyjmenip,
Otъrjaadь ynçili,
Iilden bejlesin dөnip.

*
* *

Qudasыльоја geljenler,
Gelip dyşdi ви vaqът,
Başladылар sevdәni,
Etçek boldылар naqът.

Qъyz тарапың hoosdaarъ,
Aqыр қаңың basdylar,
Aşaaq-joqarъ tartyp,
Qъyza baha kesdiler.

Qъyz enesi gevinsiz,
Bir jyz halat dijip ajtdъ,*)
Genirgesdiler тиңь,
Nәme ycin ви vejitdi?

Jigirmi-otъzdan başlaap,
Qyrqa ватър durdylar,
Şondan joqarъ BOLMAZ!
— Boljaar-тъ? dijip soordylar.

Diidi: jyzden kem BOLSA,
Bolmajaar asыL-BOLANAAQ,
Tevereklәp diidiler:
Boljaar kemi qaalanaaq!

Diidi: biiri kem BOLSA,
Bolmaz şonъп sevdәsi,
Cekеleşip dartsmaan —
Jooq-dyr BILIN pejdaasъ,

Diidi qъyzын atasъ:
Boljaar dijәj-BOLJAAN-dyr!
Qyrqa jeten son halat,
Bir kemsizce dooljaan-dyr.

Diidi: qъyzын raazъ dәr,
Boljaar diimәn-BOLANAAQ!
Ataan-enene maaquuL
Diisem sөzim alanaaq!

*) Qъyzын haladып aadatda ajaattar saljaar

Şoşa gərə sevdəni,
Boldyrmaalıñ volmasyp,
Əmir vojna qyzym,
Aaqlaap inrəp qaalmasy!

*
* *

Ciisip qyzyn atasy,
Qatъ aalardyr gəzini,
Diidi: boljaar dii,-laal bol!
Qaagylcadyr səzini.

Kepi voor-mъ qyzyn hem,
Diidi: jaqşy kerp tapdyn?!
Naahaq qaapyn qyzdryrъr.
Indi sesini qapdyn!...

Qyz enesi jyqtaryr,
Diidi: boljaar-boljaada?
„Jazoqt bolsa cere jooq(?)“
Səzin jerde qaaljaar-da!!

XIII.

Bahasъnda halatda,
Hemmeçigi barlaşdь,
Mъhmaanlara seviş edip,
Syjçiligi paajlaşdь.

Boldь „gyl aala gyllik“
Quda boldь bolçaqlar.
Erte gecp viiri gyn,
Gelin ałmaaqqa gelçekler.

— Taajъпボльи виiri gyn,
lir geleris dijip ajtdylar,
Hem maal geciirs, gelin alars,
Atlandylar qajytdylar.

XIV.

Qъyz раզъыг көн уңçиде,
Jъла дөөнди ви gyni,
Qасыр виlçek-mi гиiçе?
Аньq вiлmejər опь.

lişden eli sovadь,
Jetmejər өjde qaraаarь,
Съqjaar daşa hem giirjər,
Hiic jerde jooq beraаarь,

Навъqдьгър ви qъyzь,
Aахъгърнда gyn batдь,
Jassь-paasaadan sonra,
Aadatъnда iil jatдь.

Dynjə jyzi qum-кiiçىقىq,
Bytiin оова jatsa-da,
Jatmadь qъyz hoosdaаarь,
Uuqылارь tutsa-da.

Raazъь dəlligin qъyzып,
Dujdьgър-dь enesi,
Qacaajmasып гиiçе dijip,
Уңci edindi hemmesi.

*
* *

Uzaq гиiçе gөzelin,
Uuqь gelmən gөzine,
Kə turjaar kə otyrjaar,
Sөjenip өөz dъyzьна.

Нъяал edip qastaaqa,
Teverege din salър,
Hemme kişi jatdь dijip,
Ajaq ysdine qalър.

Jaa-da salър ertiirki,
Belleşençе çaaјьпь,
Gejdi савdъn egnine,
Şaqъrdatmaan şајьпь,

Tikeneklәр endaamъ,
Qaalryldadъ gevresi,
Titър bilmәn synnini,
Gelmedi artъq durasъ...

Juvaş-juvaş ədimlәр,
Pişik basьşын edip,
Emaaj bilen qarъпь,
Asър waqдь seredip,

— Qътылдь jooq dynjәde,
Çaanъ çandaar jatър-dъr,
Jaldyrasjaar jyldyzlar,
Aaj jaңьсъq batър-dъr.

Gөөgin jyzi gөөk cyjše,
Almaz bilen vezenip,
Cekdi tıпь өөzine;
Quçaq asър gezenip.

*
* *

Egilibrәk iişikden,
Съфър derrev daşarъq.
Havыl harsa qarъпь,
Cekdi boldь şarqa-şurq.

Ьтъzojanan atasъ,
Alla nicisi birden,
„Ehem“ dijip ardъпър,
Hasъrdaap qaldь jerden.

Qopdъ qъzъп jyregi,
Qorqъsъna titredi,
Ajaqlаrъ jer tutmaan,
Dyzce jerde bydredi.

* * *

Oojlanmaaqa vaqъt jooq,
Nәme etçegni bilmәn,
Ajaq joosъna uqradъ,
Birden dolanър gelmen.

Hәzir durър atasъ,
Qorqъsъna qъzъndan,
Ajaq jaalъq вaş асъq,
Съqdъ derrev ьzъndan.

Qъstançыndan giin асър,
Gөzin aalardър waqдь,
Qajdър geljәncә qъzъ,
Qaravyllaap gөz tikdi.

* * *

Qъnpaçsъndan gөzel qъz,
Doon-sabdyна solanър,
Dujdъrmaançыq sъrrъpъ,
Qajdър giirdi dolanър.

Dan atъnsa atasъ,
Irkilmedi jatmadъ,
Qъz raçtyqъq vi giice,
Hiic qaraarъ jetmedi.

Her nәse ooj etsede,
Cәre, alaac tapmadъ,
Dъnçып berip gөzinin,
Qaavaqъpъ jarmadъ.

Suボльшda dan atъp,
Dynjә jyzi jaqtыldъ,
Qalmadъ waqъt qъzъп,
Ehli jatanlar qaldъ...

XV

Giiçе qасыр вilmənине,
Jандь өrtenip вишіп,
Turдь jerden qыstanър,
Derdi jyregine dyşip.

Съqър өjden uqradь,
Suvъn jooльna ваqър,
Qara gөzi гөzelin,
Jaaş ornъna qaan dөkip.

Gөzden aqan jaашларъ,
JOOL ysdinde joOL etdi,
JOOL joodasъn sajqarmaan,
Dujdaansъz qujaa jetdi.

Kep gezdirjәn ajaаль,
Gөrçek-di, suv вaşьnda,
Ajaal-da jooq, erkek-de,
Cemende jooq вaşьnda.

*
* *

TegeLenip съqдь gyn,
Gyldi dynjәnin jyzi,
Bu shaatъqа гөzelin,
Dyşdi qaan jaашль gөzi.

Qыzqып qaапь at сарър,
Depe sacь dyjrikdi,
Qaaşыn съtър, gөz ajlaap,
Gyne qaharль вaqдь:

— Ej вії паамъс нәмәе усін,
Мана јықырър вадьың?!
Өөз-өөзімден оот алжан,
Сен-де вір исоғын дақдың!

Uzaq гиіце қаан аақлаар,
Jaaş aqдyrdь şu gөzim,
Dynjә mana daaraлjaar,
Zыndaanda gөrjөn өөзім.

Erkim elimden gidjөr,
Aaz қаалдь indi вақтъм,
Jaqtыlsanda, dynjәni,
Qaraldыjaan qara вақтъм!

Jaaşым сасыр аағыжаарын,
Erkim jetmәn-erkime,
Aadat oodь tutашыр,
Zыjaan berdi gөrkime!

Şөjle haalda men рақыт,
Sen нәмәе усін гүлжесің?!!
Utan.. dolan ьызыда!
Нәмәе жоқаръ қалжаасың?!

Şaatlandyrjaan dynjәni,
Nәme-di meniң gynəm?!

Ootsyz қаапты өртеніп
Jaльnsyz kөөзде janam.

Bu gyn dujdaansyz doqдың!
Indi qajtър doqтаңын!
Boғазыдан jyp саър,
Daardan асър воғтаңын!

Şu gyn in sonqъ gynim,
Jaarым erkim elimde,
Qajdър jene вір доқсан,
Bilgin қаапты өlimde...

Ataam daqъ saatlanjaar;
Erte geler dijip qudaam,
Men qurvaapъn bolaжт,
Doqmaa geri elмьdaam!

Мепің janjaan oodъта...
Qoj jansыn dynjə jyzi!
Qaraңqың qaldыrmaan,
Bassыn daaqlarъ, dyzi!

*
* *

Doqsan aadыL bolъp doq,
Jetsin sөhlen mana-dal
lil bilen deң saatlandыr,
Sөz jetirmәjin sana-dal..

XVI

Tegelenip doqan gyn,
Jerden bir aaz sajlandy,
Taavъ gidip gөzelin,
Başъ qatъ ajlandy.

Qaraңqыраap гөzleri,
Умез алдь өnini,
Ters ajланыр dynjesi,
Tutdь jyzine jenini...

*
* *

braasladь өөzini,
Qaanъ myñkillep jөrөp,
Jyzin аcыр seret-di,
Bejle tarapыn qaraap.

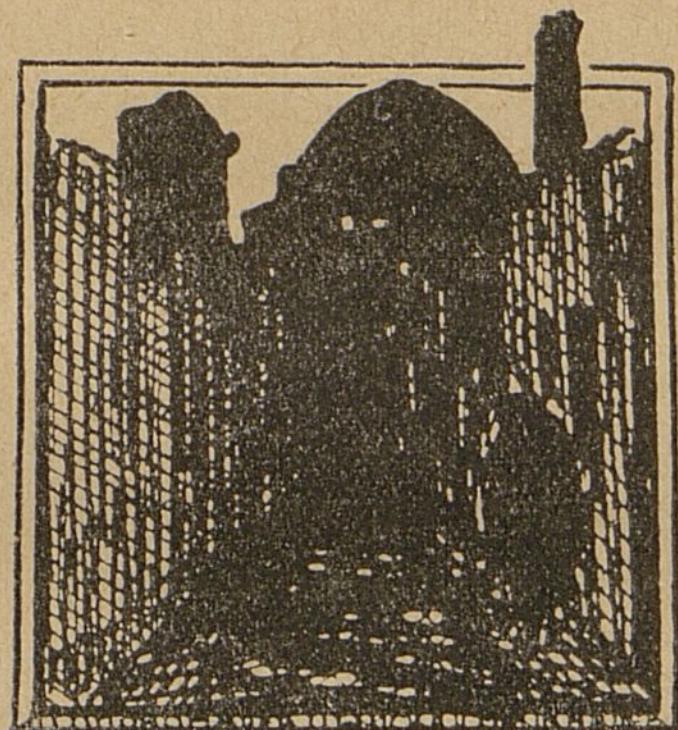
Evşin atыр jaŕylaap,
Jerin jyzi gөök evsijər,
Jaazda jaazlamadыm dijip,
Gөzelin jyregi tavsъjaar:

— Evşin atjaan gөök otlar,
Jetmersiniz asmaana,
Tomsыn gyni jandыrъp,
Getiir sizi puşmaana.

Şunың уcın jyziniz,
Tutmaan өrən joqarъ,
Quçaq аcыр gizlәniz,
Men bir eçıiz, раçъыгъ.

Dumъ-душдан торып,
Мениң даșым алаңдар.
Елім, аяқтың вадаңлаар,
Сығмаң гынә салдаңдар.

Hiic kim meni gөrmesin,
Qojпьпьздә қонајып,
Pozытмадың иисиңиз
Бысқаар, альп қанајын!

XVII

Geldi birden suvçalar,
Sonlamaanqa səzini,
Sırrınp bildirməjin dijip
Sypirdi jyz, gəzini.

Suva gelen kən boldy,
Emma „ol“ hiic gelmedi,
Haal-ahvaalınp soorasyp,
Havar alan bolmadı.

liş jooq jerden gyjmenip,
Cekdi, qojdı qavasınp,
Durırp-durırp qaraşdı...
Qajıtdı jırıp tamaasınp

Jöremäge ajaçy
Aslaa eden etmedi,
Zoordan-zoordan ədimlər,
Jeter jerde jetmedi.

Jərəp jərəp aaxıygı,
Gelip giirdi əjlerine,
Seretdi qızız enesi,
Jyz, gəzine, vojlaryna.

— Jumrıq jaalı gəzleri
Jellenip-dir qaabaqlar,
Qara gəzde gəririnjər,
Əligisi vəvenekler.

Qъzъl jyzi sołyp-dyr,
Esgi jaalъ, qaapъ jooq,
Jatan vaqtъ gөz iilse,
— Diiçek hөkmaan çaatъ jooq.

Evşin atjaan aal janaq,
Qavşaq gөrinjөr tьssarър,
Өөzin tutър bilmеjөr,
Ajaq ysdinde durър.

*
*, *

Qъzъn gөrip enesi,
Өөzin-өөzi jitirdi,
„Vaj qъz... nәme boldъ“ dijip
Tutър elin jetirdi.

— Jyzin-gөziq neneңsi,
Nәme dev caldъ qъzът?
Ajyt-ajyt... derdinи,
Sana nәm boldъ qъzът?!

Giiçe daşa съqanda,
Dujdьrmaan çып qaqdъ-tъ?
Aallaar, arvaahlar sana,
Gөz aalardър vaqdъ-tъ?!

Jaa-suv başыnda viiri,
Sana habar qatan-dyr?
Jaa-japъşyr el ırър,
Jaçmtsъz sөz atan-dyr?

— Ajyt eneңe derdinи,
Nәme boldъ sana qъvlaam?
Rengin, petiң өcip-dir.
Nәme sołyp-sыn baalam!..

• • • •

XVIII.

Huuşь gidip hassыldaap,
Çavaap bermedi ozal,
Bir aaz salтm dъnс alъp,
Demin dyrsemi Gөzel.

Umьtsьz birボльшda,
Enesinin jyzine,
Qajta, qajta seretdi,
Jaş dooldыrъp gөzine.

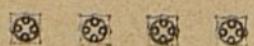
— Arxav, çыпь gөrmәn-dirin,
Gөzim асър hiic vaqъt,
Zъjaan jooqdыr olardan,
Jatъp qaaldь. — „şum vaqъt“.

Suv başыnda kөp durdьm..
Hiic kim habar qatmadь,
Gevnim şonь islejәdi,
Mьraadьna jetmedi...

Havarып baar haalьmdan,
Derdim ejjәmden belli,
Erkim gidjәr elimden..
Jekeçe gynim qaaldь.

Islejәnime bermejәler,
Jaat iillere satyljaan,
Derdimin baar dermaapъ:
Qасър gitsem qutyaan.

Өlen giice qacmaaqa,
Belleşipdim-le vaqтыm,
Ataam jatmaan ardyпpъr,
Jatъrdь menin vaqтыm!...

XIX

Aaqlaqtı geldiler,
Kep kesildi aaradan,
Başladılar gyrtleşip,
Başoja bir iis baaradan.

Şunlıq bilen sözleşip,
Caaj-paaj icip bolan son...
Geldi seviş qojoñ syrlip.
Gyn quşlıqda qalan son.

XX.

Bu gəzelin enesi,
Saqlasa-da tararъn,
Kəjinc eṣidip-di qajta,
Dyşirip bilmən-di kepin.

Enesiniñ laal jaalъ,
Naalaac-dъqъпь gerdı.
Gəzin delmirdip Gəzel,
Aaqaśna jalbardъ:

— Gelsin maça rehimin,
Qurvaanъп bolaјьп, Qurvaan!
Senden başqa rehm ejlən,
Bolmadыla çaan doqan.

Satmaan dijip jalbarsam,
Eşidiłmedi naalъşьт,
Ijenim aavъ boldъ,
Dəəndi zehere aşьт.

Ata çaan dijip ataama,
Aaqlaap, enrəp jalbarsam,
Enemden hoossa gəzləp,
Onъп jaapъна barsam—

— Gəzin alardър ataam.
Qazap bilen seretdi,
Diidi qajtsan tersime
Bilgin açaçып jetdi.

Enem bilen ikiimiz,
Oqırınp-oqırınp aaqlaşdьq,
Indi kime jalbaars dijip
Qaanlıq jaşa bulasdьq.

— Ej gəzinə dəənejin,
Çaapımt jaalı, çaan doqan,
Ataam meniç vojnıma,
Iıldirdi otlıq taaqan.

Vaaj başından ajlanaıp,
Gel, sen meni satdırmı!
Tut qoşımdan aaraa dys
Oot icine atdırmı!

* * *
Derdin ajdıp doqanna,
Jandı ərtendi bişdi,
Gəzden dəkip jaşıp,
Iki el bilen jarpışdı.

* * *
Rehim etmən aaqası,
Gəzin aalardıp baqdı,
Siltençirəp taasanıp,
Gəzeli jere jıqdı.

Diidi: gelme jańıma,
Bilmen men vejle zaadı,
Niire diise gidi ber,
Selçerme jaqınp-jaadı!

lil icinde qırnaq kən,
Baarmı „masqara“ bolan?
lilden utan hajaa et,
Hej „murdaar“ haraam əlen!

* * *
Naalaac qaalıp enesi,
Aaqlaap gəzin sıqır-dı,
Zaarınp sesine qızıqıq,
Cızaap bilmən sıqır-dı.

XXI

Sessiz aaqlaap qaaldъ qъyz,
Съфър gitdi aaqasъ,
Bir aaz salыт gecen son,
Geldi bir ajaq sesi.

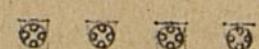
Giirdi qъstaq qаръдан,
Kep gezdirjәn ol ajaal,
Nәme iis bilen gelenini,
Ajytdъ өтмәңçik hajal.

Uzaq giice jaarъпьн,
Ajytdъ joolda duranъп,
Dan atъпса gөz tikip,
Gyn jamanъп gorenin.

Aaqlamçыраап ви qъyzda,
Ajytdъ giiceki haalъп,
Atasъпьң irkilmәn —
Jaman tutanъп pәlin.

— Bu giicede saqlaarlар,
Armaan qасыр bilmerin,
Diidi: өmrim kyl bolar,
Өmir војь gylmerin.

Vaada etdiler dandaanъ,
Suv basьnda tapьштмаа,
Jaarъ bilen biirigşip,
Nesiip etse... өrişтә.

XXII

Gejim — geçimin қызып,
Tikdirdiler уме edip,
Degdi gelinler қызлар:
— Satjaars seni gym edip.

Diidi вири: — Ajuu қызы,
Kime jyzin salыjaасын!
Begençinden иркімән,
Бызъ ызына паалыяасын!

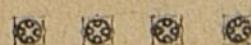
Jene вири гөтерип:
— Qaaldь jekeçe гүйсән,
Aazaçыq савыт kejgim,
Сығдь қыңғытър виісән!

Senin gynin bize de
„Худаай өөзи jetirsin“
Нығыдаатын баалдызтын,
Qарытьза getirsin...

Getirdiler qahарып,
Her hajsъ bir сөз dijip.
Jerli jerden gylişip,
Таажъ гөтерип, қојър.

* * *

Qazap bilen daaladь,
Her виirine қавсыпър,
— Menin gynime dysin!
Diidi қаты қысыпър.

XXIII

Qъyzъфъпъп in соңъ
Gyni қъзаръп jaşdъ,
Qajdър ви gyn gelçek dәl—
Daaqдан апътъп aaşdъ.

Diidi Gөzel: gyl өмrim
Bu gyn bilen jaşdъ-ть?
Jooq ol jaþryldaar doqar,
Jaa-aqыпт caaşdъ-ть?

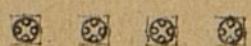
Ooj gөrmedik ваşьта,
„Gyn“ getiren „qara“gyn!
Daaqlar, daşlardan өtip,
Batoqып qara jere gyn!

Jooq, jooq!— тоова etdim,
Qaranqыда qaaldырма.
Doq! асылсып qunca gyl,
Qъzыл menzim soldырма!

* * *

Gynin jeri қъзагър,
Kem kem soldъ-da gitdi.
Jaotътъфъ jooq edip,
Qaranqъ gelip jetdi.

Өөз-өөзине diidi qъyz
Qaraldъ-ть „şyt“ ваotът?
Асыçaq-ть? belli dәl,
Aaz qaaldъ indi vaotът.

XXIV

Uzaq giice gyjdisip,
Saqladylar butnatmaan.
Dan atynda kylenip,
Jatdy uuqsy tutmaan.

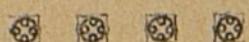
Dapyn dyjvi saaz berdi,
Hemmeçigi turdylar,
„Myhmaan“ iirden geler dijip
Jerli-jerden eordiler.

Qyz atas qyzqyr,
Qonşylaryn turzdy,
Erkek-ajaal qojmaan,
Baarçasyn eorizdi.

Diidi: by gyn at başy,
Orən iirden gelçek-dir,
Gelenden son eglenmən,
Qajtmaq bilen bolçaq-dyr.

Derrevボルボル tiiz turyn!
Sevis qoyp oldirin!
Durmaan gelinler-qyzlari,
Suv qaaplar doldrynp!

Qaazanlary ataryn,
Quyp suv dooljaanca!
Taayp bolsyn nahar,
Gelin alçalar geljencə....

XXV.

Gəzel qızılp jyregi—
Tars-tars edip vəkijər,
Qara gəzden jaşńpъ,
Boqtjaarsyz dekijər.

Qasır bilçek-mi giiče,
Her zaat gevnine getirjər,
Nyjaal kəəline cymip,
Bir turjaar, bir otırjaar.

Gevnini biire vaaqlaap,
Qystaqlı gitçek boldy,
Onjaancaada jengesi;
„Jər qız suva“ dijip geldi.

Belli beter ałçyraap,
Bilmən qaaldy nəderin,
Bile gitsem sypdymaz,
Jene Bile qajdaarın.

Diidi: eəzin gidi ber,
Menin entek baar iişim,
Bahanalaap sасыпь,
Diidi, daraçaq vaşım.

bnandı-da jengesi,
Gitdi ывып qaramaan,
Bir aazdan son uojradı,
Gəzel, başып daramaan.

* * *

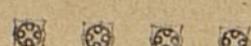
Dan atър дыр аағарър,
Dynjə jyzi jaqtъljaar,
Ajaq alдъоғъна јөрәр,
Demin hassыldaap aljaar.

Suva barjaar-qaa joolda,
Jengesine sataşdъ,
Sen ejlek-de, men веjlәk,
Mundan aaraапь acdъ.

Dyrli dilde, dyrli quş,
Dyrli-dyrli sajraşър,
Muna habar berjәler,
—Jaarың duur dip qaraşър.

Bardъ suvъп başына,
Teveregin jałtaqlaap,
Aara gezjәn ol ajaal,
Duur-dъ gelerin caqlaap.

Suv başында ikisi—
Sөzleşdiler biirigip,
Cekildiler bir janaa,
Ilden qorqър, dyjrigip.

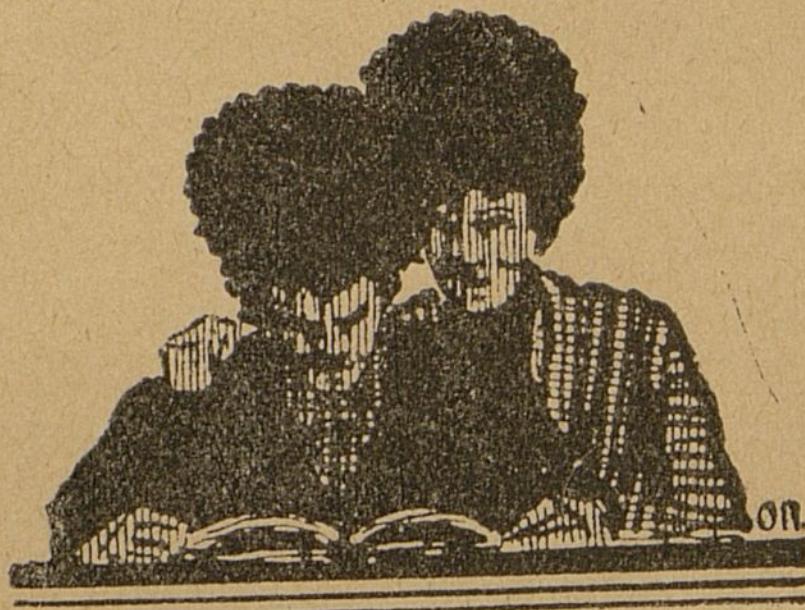

XXVI

Qajnaap вөкјөр jyregi,
Havaa jaqtыър barjaar,
Janjaar oot-dek tenleri
Bejnisine qaan jөrjөр.

Savгь gidip Gөzelin,
Aaram-qaraарь qaalmaan,
— Niirde? hanь? tap... diidi,
Jaагь gөzine iilmәn.

Dujan jaаль вір zaadь.
Ajlandьrds jyzini...
Dooldь qиçaqna viirinin
Sonlamaanqa sөzini.

ARTDЬRMA

I.

Өпди јаъпъ ерин,
Аал жанақдан ағыздан,
Гөөжәа өөзин житирди,
Ааңардь жыз қаағыздан.

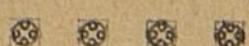
braasladь өөзини
Geldi ақыл-хүүшьна,
Көрден вәри arzuvъ ..
Тарышдь den-duușьна.

Gүjcli qollar бүліндін,
Жарышдь-да гөтерди,
Өni bilen гөзели,
At сұртъна atardь.

— Jer Gөzelim, jer diidi!
At ystine atланыр,
Сaldь ata bir қатсы,
Zарыр bilen baatланыр.

Умиш-тамъш vaqtъnda,
Door at альп гөтерди,
Hasrat cekjәn Gөzeli,
Satылмадан qutardь.

Ucjaar jerlәр quş jaаль,
Секjәr jerin тапарып,
Dyz-mi-сиқыг sajoqartтыjaar.
Өнин, сағып hem cepin.

II

Aťpă vaşyn cekdiler,
lilden alys sajlanyp.
Juvaşraaq syrdiler,
Jyrekleri çaaşlanyp.

Görkezdi gyn eñegin,
Tegeleñip qyzaryp,
—Doq, qurvaapyn bolajyn!
Diidi Gəzel gyni gərip.

Gəzel, gynin şəhlesi,
Şəhle saldy çahaana,
Dynjə jyzi şaatlandy,
Çaan giirdi, çaançy-çaana.

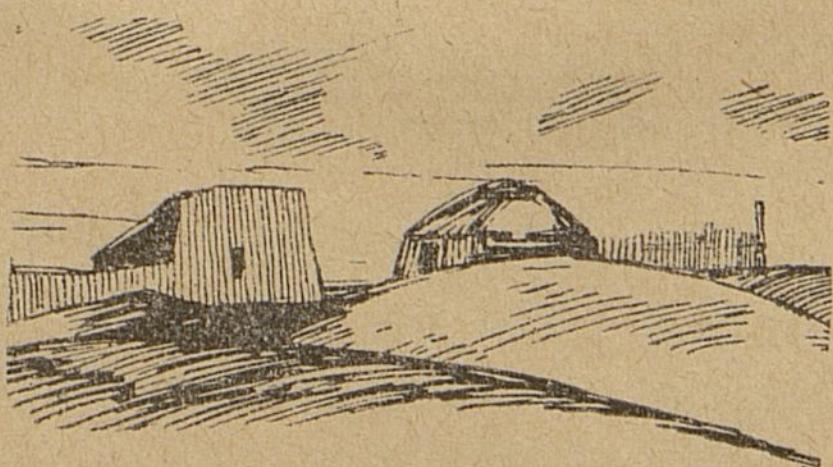
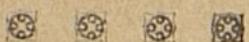
Qyzqylt evsjən jyzi,
Qunca gyjldek aсыldy,
Gəzelligi Gəzelin,
Caar tarapa sacıldy

Uuz avadan jyzinden,
Irenk aldý dynjəsi,
Çahan aal-jaasyl evsip,
Tutdy aalaşy iisi.

Jytryp bahar şemaalý,
Gəm-gəök otlara degjər,
Iki waqaas ьransyp,
Dumly-duuşdan baş egjər.

Dyrli quşlar ucsjaar,
Ondan-on a saatlanyp,
Çaq-çaq urjaar BILBIL quis,
Durdyoysa baatlanyp,

Kymış jaalъ aal asmaan,
Kir-kimirsiz jaelp jasjaar,
Ertiir bilen jaaz jelı,
Өrən mylaajym өsjər.

III.

Gyn quşťoqa qalanda,
Şeher gelip dyşdiler,
Оғысъыпъң doos-jaarъ!
Daşlarъna yışdiler.

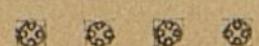
Ençe sooraq berdiler,
Daşlarънъ qallaşыр,
— Qасыр geldik dijdiler,
Biir-biirimiz haalaşыр.

Seretdiler Gəzele,
Jiti-jiti gəz bilen,
Kemin tapmaan berdiler:
„Berekella“-səz bilen.

— Biir-biirini tanaap-dыr,
Dijip, etdiler hesiip,
Hiic hajsyпън kemi jooq,
Өrөn qatъ minaasыр.

Hemmeçigi dъьваана,
Birden yışip bardыlar,
Şaajaat boljaars biz diisip,
„Nikә“ hatъn jazdыlar.

Qасыр geleniniz qavъ,
Biir-biiriniz haalaşыр!
Uzaq jaşaan diidiler,
Gylip, ojlaap, daalaşыр!

IV.

Artъq ви jerde durmaan,
Uqramaqсь BOLDЬLAR,
Otlaa minip o jerdən,
Aşqavaada geldiler.

Berdi mektep başlyqъ,
Ikisine bir otaq,
Onьşъq baar esvaavъ
Orən kemaallъ jataq.

* * *

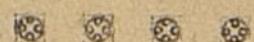
Zaalym ataan elinden
Azaap cekse-de ozal,
Matlavyna jetisip,
Azaat BOLDЬ ви Gəzel.

Satylmadan-savmadan,
Aarasynъ acan son,
Şeher bilen tanysdь,
Bir aaz salym gecen son.

Qacan gyninden vejlək,
Koeone aadatъ taşladъ,
Ajaallarыn mektebine
Qatnamaaqa başladъ.

Aaz vaqъtda zoor berip,
Evrendi hat jazmasын,
Өrөn jiti zehiinli,
Bilj r sөzlem dyzmesin.

Oqadь ol, oqajaar,
Jene-de kən oqaçaq!
Suurat cekip hat bilen,
Haalъ-palaas doqaçaq!

Fan 2500

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft

D. Fan 2500

Nur für den Lesesaal

ULB Halle
001 749 102

3/1

B.I.G.

Black

3/Color

White

Magenta

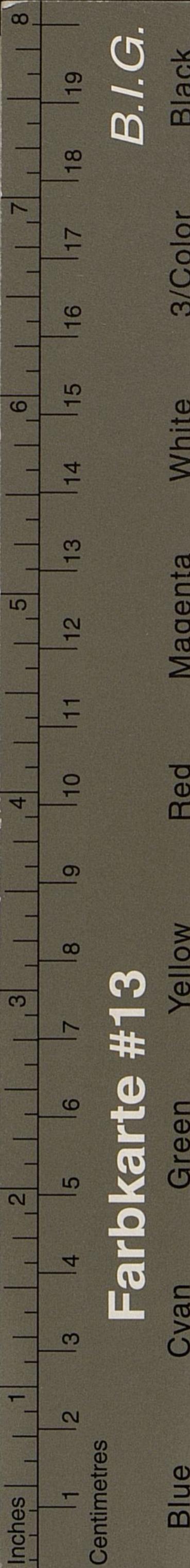
Red

Yellow

Green

Cyan

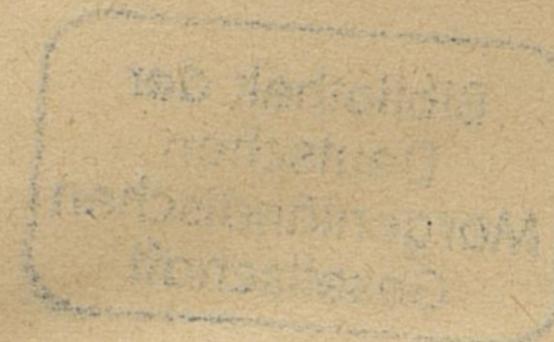
Blue

Birleşin, eytiin jer jyzinin, jooqsıllar!

B. KERBAABAJF

2331/432

TƏZE DURMЬSA

POJEMA

TÝRKMENISTAAN DEVLET NEŞRIJAAT
AŞQABAAT
1930